

Architectuur in Zoetermeer

Klik op de grote foto's voor meer informatie en foto's van Architectuur Punt Zoetermeer

Centrum voor Kunst en Cultuur, Leidsewallen 80

Centrum voor Kunst en Cultuur, Leidsewallen 80

Gebouwd in 2001, naar ontwerp van architect Mart van Schijndel (1943-1999)

De gemeente Zoetermeer wilde op deze plek een bijzonder en opvallend gebouw laten bouwen. Deze locatie ligt aan de rand van het oude Dorp, dichtbij de wijk Palenstein en het nieuwe stadscentrum. Het ontwerp van het gebouw is geïnspireerd op het Arabische woord 'ayn'. Dat woord betekent zowel 'oog' als 'bron'. Dit idee past mooi bij een plek waar mensen samenkomen om kunst te maken en te beleven.

Het gebouw heeft de vorm van amandelvormige ogen, wat je duidelijk terugziet in de plattegrond. Het bestaat namelijk uit twee lensvormige delen die in elkaar schuiven. De openingen van het gebouw wijzen naar de Leidsewallen en de Osylaan, waar ook een parkeerplaats naast ligt. De uiteinden van de twee ovale bouwdelen – die allebei een andere hoogte hebben – lijken uit te waaieren naar verschillende wijken in Zoetermeer.

Het gebouw heeft grotendeels een ronde, gesloten vorm, met een meer dichte kant richting de Osylaan en de wijk Palenstein. Toch is het gebouw niet echt helemaal dicht. Overal komt licht naar binnen. De gevels zijn versierd met horizontale banden van verticale ramen. Onder deze ramen zit een groene strook van isolatiemateriaal achter glas. Deze ontwerpen zie je door het hele gebouw terug.

Wat het gebouw extra bijzonder maakt, is dat het afgemaakt is nadat de architect, Mart van Schijndel, was overleden. Hij overleed in september 1999 op 56-jarige leeftijd, terwijl het gebouw nog in aanbouw was.

Hoogbouw Driemanspolder of Savelsbos, Dunantlaan

Hoogbouw Driemanspolder of Savelsbos, Dunantlaan

Gebouwd in 1973, naar een ontwerp van architect Leo de Jonge

De Savelsbos-flat is een bijzondere galerijflat uit 1973. Het gebouw heeft een daktuin boven de parkeerplaatsen en werd ontworpen om fijn en comfortabel wonen mogelijk te maken. Savelsbos is de laatste van de enorme flats die in Zoetermeer werden gebouwd, zoals die aan de Dunantlaan en in de Bossenbuurt. Dit maakt de flat al speciaal, maar nog opvallender is dat de originele parkeergarage met recreatiedak nog steeds bestaat. Bij veel andere flats is dit soort garages later gesloopt.

De flat laat zien hoe men in de jaren '60 en '70 grote plannen had voor goed wonen. Dankzij de economische groei in die tijd stelde de overheid hoge eisen aan sociale huurwoningen. Deze regels zorgden voor ruime woningen met centrale verwarming, liften en grote balkons. Het idee was om woningen te bouwen die klaar waren voor de toekomst, met meer ruimte en groen in de omgeving, en voorzieningen zoals scholen, winkels en parken dichtbij. Ook werd er aandacht besteed aan de veiligheid van voetgangers en spelende kinderen.

Savelsbos is gebouwd door het bedrijf ERA, dat toen bekend stond om zijn slimme en efficiënte bouwmethodes. Dit was belangrijk na de Tweede Wereldoorlog, omdat er een tekort was aan arbeiders en de bouwkosten hoog waren. De flat is nummer 18 in een reeks ERA-flats. De eerste flats, zoals in Palenstein, waren simpel en rechttoe rechtaan. Omdat mensen dit saai vonden, kregen de latere flats hoeken, knikken, of verschillende hoogtes en balkonvormen.

Bij Savelsbos zie je dit allemaal terug: de flat heeft twee knikken, de hoogte varieert van 8 tot 13 verdiepingen, en er zijn zowel rechte als schuine balkons van ongeveer 11 m². Ook zijn de kleuren en balkonhekken gevarieerd, wat het gebouw een speels uiterlijk geeft.

De Vredekerk, Zwaardslootseweg 44

De Vredekerk, Zwaarslootseweg 44

Gebouwd in 1979/1980, naar een ontwerp van architect J.Valk

De Vredekerk is een bijzonder gebouw, maar tegelijkertijd een goed voorbeeld van hoe men in de jaren '70 dacht. In de jaren '60 was er veel kritiek op de strenge en vaste regels van de samenleving in de jaren '50. Dit veranderde in de jaren '70, toen mensen steeds meer wilden meedenken en meebeslissen, ook bij het bouwen van kerken. Kerken wilden in die tijd minder een groot en opvallend gebouw in de wijk zijn. Ze wilden juist midden in de samenleving staan en meer betekenen voor de buurt. Daarom werden kerken multifunctioneel: ze boden ruimte voor buurtactiviteiten en soms voor andere geloofsgemeenschappen.

Bij het ontwerpen van kerken experimenteerden architecten in die tijd graag. Ze bedachten nieuwe vormen en manieren om een kerkruimte te maken die past bij het moderne denken over geloof en de rol van de kerk. De Vredekerk is hier een goed voorbeeld van. De kerk heeft een bijzondere vorm die niet makkelijk te omschrijven is. De hoofdzaal is diagonaal geplaatst en het dak loopt schuin af, waardoor het gebouw vanuit verschillende hoeken steeds anders lijkt. Als je er recht voor staat, lijkt de zaal op een simpele driehoek. Vanaf de zijkant lijkt het gebouw juist massief en vierkant, terwijl je van bovenaf een zeshoek ziet.

De kerkzaal zelf is gebouwd op een vierkante basis, maar aan de straatkant is er een hoek uitgehaald voor de ingang. Daarnaast zijn er twee uitbouwen die lijken op losse kubussen. Dit idee wordt extra benadrukt door de driehoekige uitbouw onder het hoge raam van de kerkzaal.

Het ingewikkelde ontwerp en de wisselende vormen passen goed bij de plek waar het staat en bij de gedachte dat een kerk onderdeel moet zijn van een veranderende samenleving.

Voormalige Gevangenis, Rokkeveenseweg 50

Voormalige Gevangenis, Rokkeveenseweg 50

Gebouwd in 1995, naar een ontwerp van Archivolt architecten

In 1993 besloot de regering dat er een nieuwe gevangenis moest komen in Zoetermeer, omdat er te weinig cellen waren in Nederland. De opdracht was om de gevangenis al in 1995 klaar te hebben. Het gebouw werd erg opvallend, met twee grote delen in de vorm van een kruis. Elk kruis had 144 cellen, verdeeld over acht vleugels. Daarnaast waren er veel gezamenlijke ruimtes en natuurlijk een hoge muur om het hele terrein.

De gevangenis had twee functies. De ene helft was een Huis van Bewaring, waar mensen werden vastgehouden die nog niet veroordeeld waren. De andere helft was een gevangenis voor stelselmatige daders, mensen die vaak de wet overtraden. Vaak werd het hele gebouw simpelweg "de gevangenis" genoemd.

De gevangenis bleef in gebruik tot 2017. Toen de laatste gevangenen werden overgeplaatst en het gebouw leeg kwam te staan, is er onderzocht wat er met het gebouw gedaan kon worden. Een gevangenis opnieuw gebruiken is niet makkelijk, maar het meest logische idee is om er een plek van te maken waar mensen kunnen wonen en samenkomen. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door woonruimtes te maken met gedeelde plekken voor werken, ontmoeting, kunst en cultuur. Zo zou het een plek kunnen worden waar niet alleen bewoners, maar ook bezoekers graag naartoe gaan omdat er iets te doen of te beleven is.

Nelson Mandelabrug
verbinding tussen de wijken Driemanspolder en Rokkeveen

Nelson Mandelabrug

Verbinding tussen de wijken Driemanspolder en Rokkeveen

Gebouwd in 1992, speciaal voor de Floriade

Naar een ontwerp van architect Johan Bak

In de jaren '70 werd een overdekte voetgangersbrug gebouwd in Zoetermeer en er waren plannen voor meer kantoren en een nieuwe brug over de A12.

Er werd echter nog niets gebouwd. Maar in 1992 kwam de Floriade, een grote tuinbouwtentoonstelling, naar Zoetermeer. In een rapport uit 1985 stond zelfs dat de nieuwe brug en het stationsplein heel belangrijk zouden zijn voor het succes van de Floriade.

De gemeente Zoetermeer vroeg NS-architect Hans Bak om een ontwerp te maken. Hij ontwierp de Nelson Mandelabrug, een opvallende verbinding tussen de wijken Driemanspolder en Rokkeveen. De brug werd in 1992 speciaal voor de Floriade gebouwd en moest indruk maken.

De Nelson Mandelabrug is 180 meter lang en heeft een glazen overkapping. Deze overkapping is versierd met blauwe en gele panelen, die verwijzen naar de kleuren in het wapen van Zoetermeer.

De brug is niet alleen een herkenningspunt, maar ook een plek vol herinneringen. Mensen gebruiken het voor huwelijksfoto's, er waren boekenmarkten en het was het visitekaartje van de Floriade. Tot op de dag van vandaag herkennen fietsers, wandelaars en treinreizigers de brug als een belangrijk symbool van Zoetermeer.

In 2022 werd de brug plotseling afgesloten vanwege constructiefouten. Twee maanden later kon deze weer in gebruik worden genomen.

Kunstgarage Franx, Vlamingstraat 1

Kunstgarage Franx, Vlamingstraat 1

De historische garage uit 1958 is verbouwd, naar een ontwerp van Tektor interieur en architectuur en opende haar deuren in 2022

Sinds 2022 heeft Terra Arts Project een nieuwe naam en plek: Kunstgarage Franx. Dit gebouw heeft een tentoonstellingsruimte, een Makerswinkel en werkplaatsen. Het is een geweldige plek voor mensen die van cultuur houden of zelf dingen maken. Ook het nieuwe wandelpad rond het oude dorp, dat langs het gebouw loopt, is een mooie toevoeging voor Zoetermeer.

Het gebouw is vernoemd naar Dirk Franx (1898-1989), een creatieve man uit Zoetermeer. Hij ontwierp en bouwde bijzondere dingen, zoals zweefvliegtuigen, een machine om bieten te rooien en een ijsslee. Later werd zijn garage een KwikFit-vestiging.

Het gebouw bestaat uit twee delen: een voorhuis en een oude garagehal. Het voorhuis lijkt oud, maar is helemaal nieuw. Het originele huis van Dirk Franx uit 1923 was in slechte staat en had geen stevige fundering. Daarom is het gesloopt en opnieuw gebouwd in dezelfde stijl als het oude huis.

Burgermeester Waaijerbrug
Verbinding tussen het Westerpark en de Nieuwe Driemanspolder

Burgemeester Waaijerbrug, verbinding tussen het Westerpark en de Nieuwe Driemanspolder

Gebouwd tussen 2009-2014, naar een ontwerp van Syb van Breda & Co Architects

Voetgangers en fietsers kunnen via een bijzondere brug de Leidschendamseweg (N469) en het spoor van de Zoetermeerlijn oversteken. De brug slingert in een golvende lijn door het landschap, begeleid door opvallende lantaarnpalen die lijken op vliegende schotels. Deze lantaarnpalen hebben een slimme dubbele functie: ze geven licht en dienen tegelijk als steunpilaren voor de brug.

De brug is gemaakt van warmbruin cortenstaal, een materiaal dat mooi in de natuur past. Het doel van de architecten was om twee parken met elkaar te verbinden en mensen op een prettige manier over de weg en het spoor te laten bewegen. Ze wilden een ontwerp maken dat opgaat in het landschap, in plaats van een opvallend of spectaculair statement te maken. Ze noemden de brug zelfs een soort ecoduct, maar dan speciaal voor mensen in plaats van dieren.

De brug kreeg veel lof, zelfs internationaal. Het Britse dagblad The Guardian riep de brug uit tot een van de beste fietsverbindingen ter wereld. In Zoetermeer zelf won de brug in 2014 de Gemma Smid Architectuurprijs, de hoogste prijs op het gebied van architectuur in de stad.

Koepelwoningen, Meerzicht

Koepelwoningen, Meerzicht

Gebouwd tussen 1972-1974, naar een ontwerp van Benno Stegeman en architect Leonard van Veldhoven

In de jaren '70 kwamen architectuurliefhebbers uit het buitenland speciaal naar Zoetermeer om de bijzondere koepelwoningen te bekijken. Hele touringcars vol mensen kwamen naar deze wijk. De huizen hebben verspringende gevels van witte kalkzandsteen en staan tussen groene perkjes. Wat extra bijzonder is, is dat het landschap rondom de huizen ook door de architect was ontworpen.

Een opvallend detail in de buurt zijn de oranje koepels op de trappenhuizen. Deze geven de wijk een unieke en herkenbare uitstraling. De kleur oranje was een bewuste keuze van Stegeman. Hij zei hierover: "De koepels moesten oranje worden. Dat is de enige kleur die, zelfs op een grijze dag, zonnig licht naar binnen brengt."

Leonard, een van de medewerkers van Stegeman, was erg nieuwsgierig en hield van reizen. In 1971, vlak voordat hij bij het architectenbureau ging werken, maakte hij een indrukwekkende reis naar Marokko. Daar raakte hij geïnspireerd door de grote, open landschappen en de bijzondere, witte kubusachtige huizen in een zee van licht. Deze ervaringen nam hij mee naar zijn werk, en je ziet ze terug in de unieke architectuur van de koepelwoningen in Zoetermeer.

Houtskeletwoningen, Seghwaert, Wingerdпарк

Houtskeletwoningen, Seghwaert, Wingerdпарк

Naar een ontwerp uit 1978 van architectenbureau Passchier en Vandersteen

Langs het Brempark, Seringenpark en Vuurdoornpark staan 71 woningen die gebouwd zijn met een houtskelet. Het is goedkoper dan bouwen met traditionele materialen en beter voor het milieu omdat het CO2-neutraal is.

De huizen zijn verdeeld over zeven bouwblokken. Sommige blokken hebben stapelwoningen van drie of vier verdiepingen, terwijl andere blokken bestaan uit eengezinswoningen met een tuin. Voor de constructie werd een Brits systeem gebruikt, Timber Structures Oxford. De buitenkant van de woningen is bekleed met red cedar hout, dat onbehandeld is gebruikt. Dit hout is na verloop van tijd op een natuurlijke manier grijs geworden.

De architectuur van de woningen is heel bijzonder en vol details. Je ziet bijvoorbeeld overhangende balkons, overdekte trappen en bloembakken, allemaal gemaakt van hetzelfde hout. Dit zorgt voor een eenheid in het ontwerp, ondanks de speelse vormen.

Dit woningbouwproject werd meer dan veertig jaar geleden gebouwd, maar het is nog steeds heel modern. Veel ideeën van nu, zoals klimaatneutraal bouwen, duurzaam houtgebruik en autovriendelijke buurten, zie je al terug in dit project.

Gymworld, Amerikaweg

Gymworld, Amerikaweg

Gebouwd in 2020 naar een ontwerp van VenhoevenCS architecture+urbanism

Het sportgebouw Gymworld lijkt net een wolk van ruimtes die boven de parkeerplaatsen zweeft. Deze manier van bouwen zorgt ervoor dat de verschillende sportruimtes er modern en spannend uitzien. De ruimtes zijn allemaal anders van vorm en hoogte, waardoor het gebouw er vanuit elke kant uniek uitziet. Trappen en liften steken uit het gebouw en nodigen je uit om naar binnen te gaan.

In 2020 won Gymworld de publieksprijs van de Gemma Smid Architectuurprijs. De jury vond dat het idee van een “wolk van ruimtes” heel goed is doorgevoerd, ook vanbinnen. Vanuit de horecaruimte kun je alle sportzalen zien en heb je aan elke kant mooi zicht naar buiten. Het is echt een plek waar mensen samenkomen, in het hart van het gebouw.

Wat Gymworld extra bijzonder maakt, is de manier waarop het interieur verbonden is met de buitenwereld. Normale sporthallen zijn vaak saaie, dichte dozen zonder ramen. Hier zijn juist slim geplaatste ramen gebruikt, waardoor je bijvoorbeeld vanuit de zalen de rotonde buiten kunt zien, alsof het een schilderij is.

De buitenkant van het gebouw is ook speciaal. Het is bekleed met staal dat verschillende lijnen, texturen en kleuren heeft. Daarnaast is er een houten deel en een groene gevel. Op de freerunruimte zie je lijnen die de bewegingen van de sporters verbeelden, en de gevel van de trampolinehal doet denken aan de sprongen op de trampolines. Gymworld is echt een uniek gebouw dat sport en design op een bijzondere manier samenbrengt.

Sportkoepel Olympus, Voorweg

Sportkoepel Olympus

Gebouwd in 1978 naar een ontwerp van Architectenbureau Margry cs

De sporthal lijkt op een lucht vol schapenwol, maar dan in een bijzonder patroon dat zich steeds herhaalt. Is het een ster, een zeshoek of allemaal driehoeken? Architectenbureau Margry cs koos voor een koepelvorm omdat deze veel ruimte geeft zonder dat er kolommen nodig zijn (zelfdragend). Daarnaast gebruikt het weinig materiaal.

Op de begane grond van de sporthal bevond zich een zwembad met een wedstrijdbad van 25 bij 12 meter en een kleiner zwembad dat ondiep was. Op de eerste verdieping was een grote sportzaal van 22 bij 42 meter met een tribune waar 500 mensen konden zitten. Op de tweede verdieping waren er kleinere zalen.

De koepel van de sporthal is gebouwd met een speciale constructie die bekendstaat als een geodetische koepel (een geheel van driehoeken). Dit ontwerp werd bedacht door de beroemde Amerikaanse architect Richard Buckminster Fuller en is sinds de jaren '50 wereldwijd gebruikt voor grote gebouwen zonder pilaren in het midden.

Voormalig Museum de Voorde, Zuidwaarts 2

Voormalig Museum de Voorde, Zuidwaarts 2

Verbouwd in 2018 naar ontwerp van Jos Eldonk van Common Affair, samen met projectarchitect Martijn Hassefras

Het Stadhuis van Zoetermeer, dat tussen 1983 en 1985 werd gebouwd en ontworpen door gemeentearchitect Frans de Man, heeft een grote verandering ondergaan. Het strakke, grijs-witte gebouw is omgetoverd tot een dynamisch pand met een opvallende gouden gloed. Bij de renovatie werd het betonnen skelet van het oude gebouw behouden, maar de rest werd verwijderd. Daarna kreeg het een nieuwe gevel en een heel andere indeling.

In het vernieuwde gebouw, dat nu Forum heet, zitten zoals vroeger het Stadhuis en de Hoofdbibliotheek. Tussen 2019 tot begin 2022 had het een nieuwe bewoner erbij: Museum De Voorde. Zij wilden een opvallend uiterlijk voor het museum en dat is goed gelukt, vooral aan de kant van de Markt. Daar is de gevel niet goudbeige zoals aan de voorkant, maar opvallend paars. Door die kleur kreeg het gebouw al snel de bijnaam De Milka, naar de bekende paarse chocoladewikkel. Dat is eigenlijk een compliment, want opvallende gebouwen krijgen vaak bijnamen.